

Posudek na bakalářskou diplomovou práci Jaroslava Červinky **Srovnání ekologických a behaviorálních charakteristik severoamerických (pod)druhů vlka obecného, *Canis lupus* (Carnivora, Canidae)**

Vlk je pozoruhodnou psovitou šelmou, ať již pro atraktivní vzhled a sociální způsob života, tak pro značnou morfologickou a ekologickou proměnlivost napříč areálem. Popis ekologických a behaviorálních charakteristik se nutně odráží od taxonomie vlků, která patří mezi savci možná k těm nejsložitějším, zvláště pro velký počet rozeznávaných poddruhů. V závěru 20. století naštěstí došlo v morfologických revizích ke střízlivému zredukování cca. 24 forem severoamerických vlků na pouhých 5. Kromě toho se poněkud překvapivě ukázalo, že v Severní Americe žije kromě vlka obecného (*Canis lupus*) i vlk rudohnědý (*Canis rufus*) a vlk *Canis lycaon* ze severovýchodní části Severní Ameriky. Největší diskuse vzbuzuje právě *Canis lycaon*, protože je v řadě aspektů odlišný jak od kojotů, tak především od sympatrického vlka obecného. Je buď považován za odlišný poddruh vlka obecného nebo křížence vlka obecného s kojotem a nebo dokonce samostatný druh blízce příbuzný vlku rudohnědemu. Jeho odlišnosti k těmto formám jsou ústředním tématem bakalářské práce.

Téma této práce je zajímavé a kontroverzní a tedy vhodně zvolené. Na druhou stranu klade na studenta kvůli obtížné taxonomii a ekologickou plasticitě vlka poněkud zvýšené nároky na jeho sečtelost a píli.

Předkládaná diplomová práce obsahuje 41 stran textu a dále 7 stran obrazových příloh, její rozsah je tedy rozhodně dostačující. Práce je psána úsporným vědeckým jazykem s minimálním rozsahem překlepů a pravopisných chyb. Autorovi se přes obtížnost tématu podařilo splnit vytyčený úkol, tj. srovnat ekologické a behaviorální charakteristiky inkriminovaných taxonů se závěrem, že *Canis lycaon* je odlišná forma, tj. oprávněný druh. Přes celkově poměrně kladné hodnocení si neodpustím řadu poznámek, které nemají být ani tak kritikou, jako spíše dobře míněnými radami a poučeními.

Nepřesnosti

Názvy čeledí v zoologii se nepíší kurzívou (tj. v práci čeled' Canidae). Srnci opravdu nežijí v Severní Americe (str. 13). V případě severoamerických jelenů autor střídá jelena lesního a wapitiho, jeleny Severní Ameriky ale doporučuji označovat jen za wapiti. Nesouhlasím také s lovem „myší“ (např. str. 19) u severoamerických vlků – místo „myší“ to jsou především hraboši a američtí křečci (*Peromyscus*, *Sigmodon* sp.) či nejlépe drobní hlodavci. Stejně tak se ohrazuji proti používání termínu „vysoká“ v zoologické práci (str. 20, 21). Jinak maximální váha jelence běloocasého je až dvojnásobná, než autor práce zmiňuje (cca. 150 kg namísto 70 kg) (str. 21).

Občas působí některé pasáže práce nesourodým dojmem popř. se vyskytují určité výkřiky bez vhodného zasazení do textu. Např. str. 9 – „Nerozeznáváme přesnou hranici mezi ontarijským a algonquinským typem...“. Ve výsledcích jsou sice relativně poutavě srovnávány dílčí ekologické a behaviorální charakteristiky, ale určité kombinatorické obměňování srovnávaných forem (západní, východní vlci a kojoti) ve výsledcích působí přinejmenším rušivě.

Forma citací se sice mění podle periodik, nicméně zvolený způsob (dominantní užití čárek k oddělení údajů) se nepodobá snad žádnému užívanému. Považuji ho tedy za poměrně nešťastný, zvláště pak v kombinaci s neuváděním počtu stran u monografií, ale i u některých článků (např. Miller 1912). Ve výčtu literatury postrádám citaci monografie o kojotovi z dostupné série „Mammalian Species“. U časopisu *Canadian Journal of Zoology* není potřeba udávat francouzskou obdobu jeho názvu. Nebudu předkládat výčet překlepů v literatuře, snad se hodí dodat, že známý savčí taxonom začátku 20. století byl R. I. Pocock (nikoli Pockock).

U prací s více autory (et al.) je nutné v literatuře všechny dotyčné vyjmenovat. Citace v kapitole literatura tak celkově působí dojmem, že jejich vzorem byly spíše nějaké webové stránky než standardy zoologických periodik.

Výtky a doporučení

Postrádám pečlivé srovnání exteriéru či dílčí morfologie (dentice, lebka) inkriminovaných forem. V práci sice existují jeho náznaky, ale pouze roztroušeně v textu, jaksi „mezi řádky“.

Postrádám výstižné charakterizování fosilního záznamu (první prokazatelné objevení se kojotů a vlků v Severní Americe). Rozřešení neočekávám, jen bych uvítal zkrácený výstižný popis stavu věci (cf. Kurtén & Anderson 1980 – Pleistocene mammals of North America). Mimochodem období před 500 000 lety (str. 3) není pozdní pleistocén, ale střed středního pleistocénu, dále také neplatí, že by vlci před 2-1 milióny let migrovali z Ameriky do Eurasie. Postrádám popsání nynějšího molekulárního poznání severoamerických vlků či psovitých. Při pohledu do databáze GenBank mi vyplývá, že žádná ucelená molekulární revize doposud neexistuje, ale daný stav poznání by mohl v práci zaznít.

Velice postrádám tabulární zpracování charakteristik inkriminovanými forem, ačkoli byl autorovi tento postup doporučován. Tabulární forma by nepochybně zpřehlednila známé údaje o taxonech. Náznaky tabulárního zpracování tu sice jsou (str. 18 u vokalizace a na str. 27 u ontogenetických charakteristik), ale jsou zde srovnávány vždy pouze dvě formy (*Canis rufus* a *C. latrans* versus *C. lycaon* a *C. lupus* na str. 27), což pro smysluplné srovnání prostě nestačí. Možná tato data nejsou známá, ale takový stav by měl být zmíněn.

I pro potencionální pokračování této práce bych doporučil (i z vlastní zkušenosti) toto tabulární zpracování všech dnes uvažovaných poddruhů (ať v Severní Americe, tak i v rámci Eurasie), možná by se tím objevily některé zajímavé paralely mezi starosvětskými a novosvětskými vlky. Od tabulky forem s výčtem co nejširší plejády charakteristik by byl už jen krůček ke standardnímu vyhodnocení fylogenetických vztahů všech inkriminovaných forem.

Dotazy:

1. Je vlk opravdu lovcem převážně velkých kopytníků (los, jelen wapiti, pižmoň), jak je v textu opakovaně zdůrazňováno? Z čtení „severských klasiků“ (např. Farley Mowat – Never cry wolf) mám vtištěno, že vlci loví dominantně menší kořist (hraboši, zajíci) a drobnější kopytníky (srnec, sob, jelenec). Nemůže udávaný lov bobrů, losů a jelenů souviset spíše s metodikou (přímé pozorování) oproti pozornosti unikajícímu lovu hrabošů či požívání mršin?
2. Je pravda, že jsou vlci více závislí na lesních biotopech, které byly během glaciálů velmi fragmentovány (str. 3)? Podobný scénář přece vůbec nemusel platit, protože vlci dnes obývají tundru, horské stepi (třeba Tibetská plošina) či polopouštní oblasti.
3. Je autorovi práce známo, proč nebyl nový vlk *Canis lycaon* pojmenován odlišně od *C. l. lycaon*? V této formě hrozí, že budou obě formy často zaměňovány.
4. Jak vlastně autor pohlíží na kojota, vlky a formu *Canis lycaon* z evolučně-fylogenetického hlediska po shrnutí veškerých znalostí? Je kojot a forma *Canis lycaon* určitým způsobem „zaseklý“ vlk? Je *Canis lycaon* kojot ve vlčí kůži nebo je „kojotoidní“ vlk? Někjaké podobné syntézní spekulování bych možná uvítal přímo v diskusi.

Přes veškeré kritické poznámky musím konstatovat, že práce splnila požadavky kladené na bakalářskou diplomovou práci a zaslouží si kladné hodnocení. S ohledem ke složitému taxonomickému pozadí celé práce navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Českých Budějovicích 10.1. 2007

Mgr. Jan Robovský

